

ערבה לאין סוף

לאחר שגמא מאות קילומטרים תחת השמים הבהירים של ערבות מונגוליה, הגיע יותם יעקבסון אל ארצם של הנוודים. הנוף הפתוח התמלא בסוסים נמוכים וברועים שנאבקים על הקיום בארצו של ג'ינגיס חאן

כתב וצילם: יותם יעקבסון

↓ חופת גר. בעבר נהגו לפרק את הגר ולהעמיס את חלקיו על עגלה. היום משתמשים גם באוכנוע

רבי הקומות המבהיקים של אולן בטור (Ulan Bator), בירת מונגוליה, הלכו וקטנו בעת שהרכב התרחק מהעיר מערבה, לעבר חרחורין (Kharkhorin), עירו של ג'ינגיס חאן. אולן בטור, שתמיד הסתגרה בתוך חומה גדולה מפני הערבות הגדולות הופכת בשנים האחרונות פניה ומתריסה כנגד המסורת והמישורים העצומים בהתפשטות מודרנית גדולה ובבנייה לגובה. השינוי המואץ בא בעקבות גילוי אחד ממרבצי הזהב הגדולים ביותר בעולם בדרום מדבר גובי (Gobi), שרבים לוטשים אליו עיניים ומשחזים ציפורניים בניסיון לזכות ברישיונות הכרייה בו.

שלא כמו בנסיעותי הקודמות בין אולן בטור לחרחורין, הפעם מצאתי שחלקים גדולים מהדרך, שאורכה כ-400 קילומטר, סלולים, והנסיעה התקדמה בשעטה. אבל הכביש המהיר הזה מטעה, שכן מתוך כ-49 אלף קילומטר של דרכים במדינה רק כ-17 אלף סלולים. מנת חלקי בהמשך לא תהיה אלא אבק וטלטלות, אבל בדיוק לשם כך באתי, כדי לשהות מעט במקומות שבהם אפשר לראות נוף פתוח בלי שכבישים, בתים וחוטי חשמל יתחמו אותו.

מונגוליה חושפת את עצמה בפני שוב, טפח אחר טפח, כדרכה. לכאורה הכל גלוי כאן. במרחבי העשב האדירים אי אפשר להסתתר, וכל פרט חריג נשקף למרחוק. גם צל כמעט אין בנמצא, אף לא בגאיות החורצים את הגבעות המשתפלות במתינות. ממעל מתוח רקיע ענקי. השמים עצומים, בהירים וצלולים להפליא, והמונגולים מאמינים כי טנגרי, אל השמים הקדום, עדיין סוקר את הארץ יומם וליל במבטו הנורקב, מעניק ברכה לראויים וממיט אסון על החוטאים. עננים מרככים מעט את המבט הנוקשה הנשלח משמים ולעתים מביאים ברכה בדמות מטר המרווה את העשב. לפרקים הם דקים וארוכים כמניפות ולפעמים צמריים וכדוריים ככבשים השרועות מתחתיהם. אך תחת המעטה החשוף והגלוי, המחוספס והנוקשה, מסתתרים מכמנים רבים, מסתוריים ולא מוכרים, רכים ורגישים.

אבנים קדושות, אש קדושה

בהתאם למסורת עצרנו להקיף אובו (Ovoo), גל אבנים מקודש הבנוי בשולי הדרך, עטור דגלי תפילה, צעיפים כחולים, בקבוקי שתייה חריפה, תכשיטים וממתקים. לא אחת מונחים על האובו קביים, המסמלים בקשה להחלמה, או לחלופין – הודיה על שאין בהם צורך. האובו, כך מאמינים המונגולים, הוא מקום

מעלות מתחת לאפס והערבות הפתוחות יכולו במעטה של כפור. מפעם לפעם הג'יפ צולח מאגר של מי גשמים ומתזן רסס של פראיות לכל עבר. פה ושם ניצב אוהל עגול בודד, המכונה גר (Ger), ובפתחו דוכן קטן לממכר איירג (ayrag), חלב סוסות שהחמיץ, וילדה שמייחלת למוכרו המביטה בערבה מבעד לעיניה הצרות.

עצרנו סמוך למקבץ גרים, ליד זוג שעסק בחליבת עדר סוסות. תושבי המאהל היו מסבירי פנים עד מאוד ונחפזו לנטוש את מלאכתם ולהזמין אותי פנימה. נערתתי להזמנתם בחפץ לב והקפדתי לקיים את הכללים: להיכנס לגר ברגל ימין, להימנע מלדרוך על המפתן, שבו לפי המסורת שוכנת רוח המפתן, לא להפנות את רגלי אל האש המקודשת שבמרכז וגם לא לעבור בין שני עמודי התמך המהווים את ציר המשפחה ובהשאלה גם את ציר העולם כולו.

האל נתן כמה שבילים

ממרומי גבעה שגם עליה מתנוסס אובו השקפתי על חרחורין, השוכנת בעמק הנהר אורחון (Orkhon), אחד העמקים הפוריים במרכז המדינה. למרגלות האובו היתה מונחת שורה של גולגולות סוסי מרוץ. המונגולים חולקים כבוד רב לסוסיהם, ובפרט לסוסי המרוץ, המשמשים גם היום את התושבים בתחרויות הנאדאם השנתיות (ראו מסע אחר 213, יוני 2009). כשסוס מרוץ הולך לעולמו נהוג לכרות את ראשו,

משכנו של רוחות, ומונגוליה כולה זרועה בהם. ככל הנראה בתחילה שימשו גלי האבנים לקבורה, ובהדרגה הפכו למזבחות שמאניים ולמעון לרוחות. כשהמונגולים קיבלו את האמונה הבודהיסטית-טי-בטית שינו גם האובו את צביונם והיו למגני האמונה החדשה, אולם הפולחן סביבם נותר פחות או יותר ללא שינוי. לעתים נוצרים אובו חדשים. בדרך לחר-חורין, למשל, ישנו אובו שהוקם בעקבות התאבדותו של מהפכן פוליטי לפני כמה שנים במקום. האיש שרף את עצמו כמחאה על עוולות השלטון, שהוא אמנם פרלמנטרי ונבחר, אבל מושחת. גל האבנים שהוקם שם נעשה פופולרי במיוחד. כדי להבטיח נסיעה בטוחה וכדי לזכות בחסד אלוהי כדאי מאד לרצות את הרוח השוכנת במקום על ידי הקפת משכנה שלוש פעמים עם כיוון השעון, תפילה והצ'עת מנחות. פסעתי בעקבות הנהג שלי, מניח כמותו אבן קטנה עם כל סיבוב ומתפלל להצלחת המסע.

אנו ממשיכים בנסיעה. בשולי הכביש רועים סוסים מונגולים נמוכים ועדרים ענקיים של כבשים המכונסים על ידי רועים. רוכב צעיר שועט אחר סוס בורח כשבידו מונפת אורגה – הפלצור המונגולי המורכב מלולאה קשורה למוט עץ גמיש שאורכו כמה מטרים. הוא ילכוד אותו ללא ספק, אני יודע, ועוקב אחריו במבטי מבעד לחלון האחורי.

העשב הירוק המתחיל להצהיב מעיד על החורף הקרב ובא. בעוד זמן קצר יצנחו הטמפרטורות ל-40°

העשב הירוק המתחיל להצהיב מעיד על החורף הקרב ובא. זמן קצר יצנחו הטמפרטורות ל-40° מעלות מתחת לאפס והערבות הפתוחות יכולו במעטה של כפור. פה ושם ניצב אוהל עגול בודד, המכונה גר, ובפתחו דוכן קטן לממכר איירג, חלב סוסות שהחמיץ

מונגוליה: תעודת זהות

מיקום: בצפון אסיה. גובלת עם רוסיה בצפון, וברפובליקה העממית של סין בדרום.

שטח: 1,564,116 קילומטר רבוע
אוכלוסייה: 3,041,142 (תושבים 2009)

בירה: אולן בטור (Ulan Bator)

משטר: רפובליקה

עצמאות: 11 ביולי 1921 מהרפובליקה הסינית

מטבע: טוגריק (Tugrik)

שפה רשמית: מונגולית

יודעי קרוא וכתוב: 97.8 אחוז

תוחלת חיים גברים: 65.23

תוחלת חיים נשים: 70.19

מספר ילדים ממוצע לאישה: 2.23

שיעור תמותת תינוקות: 39.88 מאלף

↑ היאבקות היא ספורט לאומי קדום במונגוליה

↑ עץ שמאני. במקומות שונים במונגוליה יש עצים הנחשבים למוקדים אנרגטיים

↓ על גדת אגם חובסגול. צלילות השמים מתחרה בצלילות המים

**דקות ספורות
לאחר שנפגשו
עצרו הנוודים
במקום שבו
הסתמנו בקרקע
כמה מעגלים
גדולים מהודקים.
בתוך דקות נפרקו
העגלות. צלעות
הגר, העשויות
כפיסי עץ משולבים
כאקורדיון נפרשו,
הוצבו במעגל
וחוברו זו לזו. כעבור
פחות משעה ניצב
הגר על עומדו**

1368, בעקבות מרד האיכרים שבו חוסלה שושלת יואן המונגולית, הוחלף השלטון בסין. שנאתו של הקיסר החדש, חואנג וו, מייסד שושלת מינג, למונגולים היתה עזה עד כדי כך שהוא יצא בראש צבא עצום צפונה ולא הותיר בקרקורום אבן על אבן.

בקפל קרקע קטן לא הרחק מהאובו מסתתר צב אבן גדול וגלמוד, אחד מהארבעה שסימנו את קצותיה של העיר בימיו של ג'ינגיס. בעבר ניצב מעל הצב לוח אבן גדול ועליו כתובת (אסטלה), אך הוא נטרף על ידי שיני הזמן או על ידי הלגיונות הסיניים, עוד עדות לכוחות רבי העוצמה שפרצו פעם אחר פעם בסערה מהערבות הדלות ואז התפוררו והותירו אחריהם רק שרידים מועטים.

למרגלות גבעת הצב ניצב פאלוס מגולף באבן המצביע בזקפתו לעבר המוקיה של גבעה סמוכה הסוגרת עליו. אני צופה בנשים המונגוליות המ־קיפות אותו באדיקות מלווה בפרצי צחוק ומבוכה. אחדות מהן שולחות בחטף יד מלטפת ומניחות שטר כסף על כיפת האבן המבטיחה פרוץ. מי סיתת את האבן ולצורך מה? אולי רק צב האבן יודע.

את שטחו של מנזר ארדן זו, הנמצא על שרידי קרקורום העתיקה, תוחמת חומה גבוהה, שבה משולבות 108 סטופות, מבנה בודהיסטי מחודד הנושא משמעויות קוסמיות רבות. אף על פי שמ־דובר בשטח עצום, בין החומות ניצבים רק מבנים ספורים – אלה ששרדו את גל הטיהור הקומוניסטי

המכיל לפי האמונה את רוחו, ולצרף אותו אל רוחות סוסים נעלים אחרים המוצאים משכנם באובו.

ממרומי הגבעה נשקפת העיירה המודרנית חר־חורין וגם האתר שבו ניצבה פעם בירת האילחנאת (Ilkhanate) – אימפריה תורכית־מונגולית אדירה שאין עליה מידע רב, שהתקיימה במאות 7–8 לס־פירה ואיחדה לראשונה את הערבות הגדולות תחת שלטון אחד מהרי טיאן שן (Tian Shan) במערב ועד קוריאה במזרח (אין לבלבלה עם ה"אילחנאת" שהקים אחד מצאצאיו של ג'ינגס חאן, אימפריה ששלטה באזור איראן במאות 13–14). בלב העמק נמצא גם מנזר ארדן זו (Erdene Zuu) הגדול, הניצב על שרידי העיר העתיקה קרקורום (Karakorum), עירו של ג'ינגיס חאן, שנמצאת בקרבת חרוורין של היום. הנזיר הפלמי וילם מרוברוק, שהגיע לעיר במאה ה־13 והיה בין האירופאים הראשונים שביקר בו, תיאר עיר טובלת בעושר, קוסמופוליטית ופלורליסטית ביותר בכל הנוגע לאמונה דתית. "כפי שלכף היד נתן האל כמה אצבעות, כך הוא נתן לבני האדם כמה שבילים", אמר החאן מונגקה לנזיר וילם, שהופתע מקיומם של מנזרים בודהיסטיים לצדם של מסגדים וכנסיות בעיר.

קרקורום שימשה בירה עד ימיו של קובלאי חאן, מצאצאי ג'ינגיס, שבשנת 1264 לספירה החליט לה־עתיק את בירתו דרומה, אל שטחים חדשים שכבש, וייסד את חנבאליק (Khanbalik), לימים בייג'ין. בשנת

שהרועה מזרזן בחזרה אל המכלאה. במאהל שהתארחתי בו החליטו לשחוט הלילה כבשה. הקורבן נבחר, הובא עקוד והונח על בד שני פרש בסמוך לגר. נשות המאהל רחקו מהמקום והסבו את פניהן, שכן אסור להן לחזות בהריגה. אחד הגברים מלמל את המנטרה "אום מאני פדמה הום", כמבקש את סליחת הבהמה על הריגתה, ובסכין חדה חתך מתוך חזה פלח קטן. הוא הכניס את ידו אל גופה החי ובאגרופו הקפוץ עצר את זרימת הדם אל הלב. זו שיטת ההמתה המקובלת במונגוליה. יתרונה בהשארת הדם, שהוא תוסף חשוב במקום כה דל במזון, בתוך גוף החיה. כל שיטת הריגה אחרת נחשבת בעיני המונגולים נחותה ומצביעה על פחד. עורה של החיה נפשט ואיבריה הפנימיים, גולגולתה ובשרה נשטפו והוכנסו עם כמה תפוחי אדמה ואבנים מלובנות לסיר גדול שהוצב מעל אש גדולה. הדיות דאו מעל בציפייה, יודעות היטב שהשאריות ימתינו להן.

לאחר שקיעה, כשכרסיהם של יושבי הגר תפרו חות מארוחה הגונה, התפזרו העננים וחופת כוכבים אינסופית נפרשה מעלי כמו רקמה של חלומות. שעה ארוכה הילכתי בקור, מוקסם מהמראה הצלול שאפשר לי לחבוק במבט אחד את שביל החלב כולו. הקור והעייפות הכריעו אותי לבסוף ופרשתי לישון כשמעל יצועי תלויות לייבוש רצועות צרות של בשר, חלק מההיערכות לקראת החורף. נטפי השומן שבקצותיהן זהרו באור המדורה כיהלומים.

למחרת, בדרך צפונה, הציע לי רועה שנקרה בדרכנו לפקוד מקום מסוים. "מקום חזק", הוא מסביר בליווי תנועות. נסענו על פי ההנחיות המפורטות שנתן לנהג, ובאחת התגלה לי עץ עתיק יומין השולח את מניפת ענפיו דמויי האצבעות השמימה, מזכיר את אמרתו של מונגקה חאן. העץ הוא אחד העצים הנחשבים לבעלי כוחות מיוחדים והמשמשים ערוץ תקשור לשמאנים. נותרנו לבדנו במקום לזמן קצר. חיש מהר הגיעו כלי רכב, ומקומיים דילגו מתוכם ומיהרו להוסיף עוד צעיף לעץ העטוף כולו במאות צעיפים כחולים ולהביע משאלה חרישית. למרגלותיו הדליקו קטורת ונרות והניחו תשורות קטנות, שמכמה מהן נהנו מיד סנאי הקרקע.

המשכנו בערבה הפתוחה, חולפים בין עוד עדרי כבשים ועזים, עוד יאקים וסוסים ועוד גרים פזורים בסמוך לפלג המים המתפתל בחיקה. האדמה יבשה זה מכבר והאבק שב, התאבק מאחורי הג'יפ ושב ושקע, ממש כשם שהתרומם ושקע לפני מאות שנים מאחורי פרסות הסוסים השועטים של לגיונות ג'ינגיס חאן. ממש כשם שהוא שוקע במחשבותי.

בדרך להר הגעש חורגו (Khorgo) קיפץ הג'יפ מעל שיני בזלת חדות שאיימו לנקב את צמיגיו. טיפסתי ברגל אל רום ההר, הקפתי את לוע הר הגעש

הקשה שפקד את המדינה בשנות ה-30 של המאה הקודמת או שהוקמו מהריסותיהם לאחר פתיחת המנזר מחדש בשנת 1990. המנזר עצמו בנוי בעירוב סגנונות מעניין – יש בו מבנים מונגוליים (דמויי גר), סיניים וטיבטיים. רק נזירים ספורים חיים כאן. פגשתי אותם באחד מאולמות התפילה המוארים באור נרות חם שכמו מונע מאוויר הערב הקר לחדור פנימה, קוראים באדיקות בספר תפילה טיבטי.

עץ בעל כוחות מיוחדים

בלב אזור חנגאי (Khangai Nuruu) ההררי והמיוער נחבא מנזר טובחון (Tuvkhun). טיפסתי אליו ברגל דרך יער שנראה כמכושף. את המקום ייסד בשנת 1653 זנאבזאר (במונגולית: "חוכמה שאי אפשר לשוברת"), מייסד שושלת של בודהות חיים, ישויות מוארות הלו בשות גוף בשר ודם, שהפכו להיות אבותיה הרוחניים של המדינה הנושאים את התואר בוגד גיין (Bogd Gegeen). זנאבזאר נחשב לממציא הכתב המונגולי, והוא ידוע כאמן גדול ומי שיזם את הקמת היישוב הראשון באולן בטור. במערה הסמוכה לפסגת ההר שאותו כינה "ארץ הבדידות השמחה" נהג זנאבזאר להתבודד, וסביבה הוקם לימים המנזר הטובל ביער עבות של אורן סיבירי, שלקראת הסתיו משנה את גונו לצהוב-זהוב.

גשם פתאומי ירד עלי ושטף את היער ואת ערבות העשב שלמרגלות ההר. עכשיו אין אבק מחניק – הגשם הפתאומי הידקו לקרקע, אבל הג'יפ שב ומחליק והנסיעה מתארכת. נהר אורחון (Orkhon) התגלה לפתע כשהוא מתחתר בין מצוקי בזלת. מימיו שוצפים ועכורים בעקבות הגשם, אך דווקא לקראת שקיעה הגיחה השמש מתוך קדרות העננים, שרטטה קשת גדולה על קו האופק והאירה באור מופז פיסות מהערבה וכמה גרים שעשן רווי ניחוח ביתי מזמין מיתמר מארובותיהם. אני פוסע בערבה, נעלי נספגות במים. צמד עגורים מהדס בין השלר ליות בזהירות ומופרע משלוותו בגלל עדר כבשים

מידע מעשי

במונגוליה אפשר לטייל באופן עצמאי. אפשר לשלב טיולים רגליים ורכיבה על סוסים, ואפשר לשכור רכב שטח עם נהג. מומלץ ללמוד את כללי ההתנהגות כדי להימנע מפגיעה במקומיים.

לינה: באוהלים פרטיים או במאהלי גר (ger camps) מסודרים ומחוממים, עם מיטות נקיות ונוחות, חדר אוכל ושירותים ומקלחות משותפות עם מים חמים. **הגעה:** אל חרחורין אפשר להגיע בתחבורה ציבורית, ברכב שכור או בטיסה. מאגם חובסגול אפשר להגיע לאולן בטור בתחבורה ציבורית, ברכב שכור או בטיסה.

סוכנות מקומית: במונגוליה יש כמה סוכנויות נסיעות. אחת מהן בבעלות רון אורן, בן קיבוץ יגור, הנשוי לבת המקום:

Mongolian Ways
Chingeltai Duureg, 5th
Khoroo, 6th Khoroolol
Building #17, Door #39
Ulaanbaatar
טלפון: 976-11-330351
דוא"ל: ron@mongolian-ways.com
www.mongolian-ways.com
אינטרנט: www.mongolian-ways.com

↑ בדרך מאולן בטור לחרחורין

אותו מפעפע לתוכי וממלא אותי, ותוהה כיצד אני חש רוגע כזה במקום כה אכזר וקשה. מראה מוזר נגלה לעיני עם שחר בשולי האגם – על קו החוף, לאורך יותר מקילומטר, נראו גושים עגולים לבנים וכמה שחורים, כחלוקי נחל ענקיים, טובלים במים. קרבותי אל המקום וגיליתי מחזה בל-הות – אלפי כבשים טבועות. הנהג המבועת התחנן שנסתלק מהמקום מיד. במרחק של יותר מקילומטר משם איתרתי מאהל קטן וביקשתי מהנהג לסור אליו כדי לנסות ולשאול לסיבת האירוע. כמה רועים ישבו מכוּנסים באוהל קטן, פניהם מוכות יגון, ועייפות אין קץ נסוכה עליהן. הם נדדו מאזור מערבי יותר, סיפרו. אזור שבו רק פלגי מים קטנים. אמש הגיעו לכאן, והכבשים ראו לראשונה אגם. הן שעטו למים לשתות וטבעו. "לא יכולנו לעצור אותן", הסבירו בקול חנוק. לדבריהם, 2,500 כבשים, שני שלישי מהעדר, טבעו, והם יתקשו להתמודד עם הנזק. ממשלת מונגוליה אמנם מציעה ביטוח לעדרי הנוודים, אבל רבים, וכך גם הם, נמנעים מלשלם את דמי הביטוח הגבוהים מדי בשבילים.

בעוד המראה הנורא מנקר בלבי המשכנו צפונה, לעבר עיירת המחוז מרן (Mörön). הגברים חובשי המגבעות הצולחים את רחובות העיירה בדהרה ובתי העץ דהויי השלטים משווים למקום מראה הלקוח ממערבון. בזמן שהנהג עצר לתדלק את הרכב פסעתי אל מרכז הספורט של מרן, שבפתחו פסלי ענק של מתאבקים. בעודי עומד מולם הגיח לפתע גבר כבן שישים, עירום למחצה ומקועקע. הוא הציג את עצמו כמתאבק מקצועי וסיפר שהשנה התמודד בפעם האחרונה בתחרויות ההיאבקות בנאדאם של אולן בטור. היאבקות היא ספורט לאומי קדום במונגוליה, עדות לחשיבות הכוח הפיזי למי שמבקש לשרוד כאן.

צפונה ממרן הנוף משתנה בהדרגה. אגם חובי סגול (Khövsgöl nuur), הנושק לסיביר, מוקף כולו פסגות גבוהות מיוערות בצפיפות. צלילות השמים מתחרה בצלילות המים. הנוודים החיים כאן משתייכים לטסאטן (Tsaatan), קבוצה אתנית שמקורה בסיביר. בני טסאטן חיים באוהלים הדומים לוויגוום אינדיאני, הם דוברים שפה שונה, מאמינים ברוחות שמתקשרים איתן בעזרת שמאנים ומתפרנסים מעדרי איילים שהם רועים. כאן מונגוליה מגיעה לגבול, אך ערבות מרכז אסיה נמשכות עוד הרבה הלאה. גם הנוודות עצמה, ששורשיה נטועים עמוק בעבר, מוסיפה להיות אורח החיים של תושבי האזור הרחוק ביותר מכל ים בעולם. ©

העשוי כמשפך עצום שבנה ארינמל קדמוני, והשריפתי על אגם טרחין טסגאן (Terkhiin Tsagaan Nuur) הסמוך ועל ההרים הסובבים אותו. מעל דדרת הטוף העצומה ריחף פרס ענקי. הוא דאה בסמוך למצוק במרחק כה קטן ממני שהייתי מסוגל לשמוע את רחש הרוח החולפת באברות הכנף ולראות את גלגל העין שלו. הלוואי שיכולתי גם אני לדאות על כנפי הזמן ולחזות בלגיונותיו השועטים של ג'ינגיס חאן. החשכה הקרבה רמזה לי לרדת מההר ולצעוד אל גדת האגם שבה ריכוז של עשרות גלי אבנים גבוהים שעולי רגל הקימו כמצבות זיכרון, שנראו מרחוק כיער מחטני צפוף. אי אפשר לראות את השקיעה ולא את הכוכבים. שמיכה סמיכה של עננים מכסה את הכל, אך בבוקר השמש תבקיע דרכם ותכה במי האגם בזהב מבריק.

טרנדיה של כבשים

בדרך לאגם טסום (Zuum) נתקלתי בנוודים העוברים למעון הסתיו שלהם. הנהג הסב את תשור מת לבי למקום שהם נטשו. "שם, על השכמות של ההר", הוא מחווה בידו על גופו שלו. היחסים המורכבים בין המונגולים לסביבתם באים לידי ביטוי בין השאר בכך שהם מתייחסים להרים כאל גוף אדם ומכנים חלקים שונים במדרון בשמות האיברים. כמה עגלות עץ פשוטות, רתומות לבהמות חזקות במיוחד (הכלאה בין יאק לפרה), עמוסות לעייפה בחלקי הגר ובמעט רהיטים, כלי בישול ומזון, התגלגלו בחריקת גלגלי עץ במורד גבעה מתונה אל נקודה נמוכה יותר וקרה פחות. דקות ספורות לאחר שנפגשנו עצרו הנוודים במקום שבו הסתמנו בקרקע כמה מעגלים גדולים מהודקים, שריד לגרים שהוקמו שם בשנה שעברה. בתוך דקות נפרקו העגלות. צלעות הגר, העשויות כפיסי עץ משולבים כאקורדיון, נפרשו, הוצבו במעגל וחוברו זו לזו. הרהיטים הוצבו בתוך המעגל ההולך ונבנה. בשיתוף פעולה מתורגל היטב הונף מעלה החישוק הגדול התומך בקורות הגג, וקורות התמיכה הוכנסו לנקבים המיוחדים. השלד כוסה ביריעות לבד ובד, וברוח המודרניות – גם ביריעות ניילון לאיטום. לבסוף הוצבו שני עמודי התווך התומכים בגג והתחמים את האש הקדושה שבמרכז. הם גם יפרקו אחרונים כשתעבור המשפחה למעון החורף. כעבור פחות משעה ניצב הגר על עומדו, עדות חיה לקביעות שבארעיות בחייהם של נוודי מרכז אסיה.

דרך העפר צלחה את המרחב בקווים ישרים. כמה רוגע משרה החדגוניות הנפלאה הזאת. אני חש

יֹתָם יַעֲקֹבֶסוֹן – מורה דרך בארץ ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה, גם במונגוליה. מלמד ומרצה במוסדות שונים, כותב ומצלם. Yotam.jac@gmail.com

